

Patkó Károly (1895-1941)

Fekvő akt 1921

olaj, karton 31x41cm

jelezve jobbra lent: Patkó 1921

Irodalom:

- Hevesy Iván: Patkó Károly és Schönbauer Henrik kiállítása Nyugat, 1922/I. 370-371.
- Gerevich Tibor: Patkó Károly, a művész
In.: Patkó Károly emlékkiállítás Nemzeti Szalon, 1941.
(kat.) 5-10.
- Zwickl András: Neoklasszicizmus a 20-as évek magyar festészetében Ars Hungarica, 1993/2 203-211.
- Zwickl András: Nagybánya és az aktfestészet
In.: Nagybánya művészete MNG, 1996. (kat.) 246-268.
- P. Szűcs Julianna: Patkó Károly Közelítés egy félig-meddig elfeledett életműhöz. In.: Kovács Dezső gyűjteménye I. 1996. (kat.) 4-9.

Az ismeretlenség homályában lappangó, elveszettnek hitt műalkotások felbukkanása mindig újabb és újabb adattal, adalékkal gazdagítja egy-egy művészről, illetve korszakról kialakított véleményünket. Különösen igaz ez akkor, ha az életpálya dűskál fehér foltokban, ezáltal számos megoldatlan problémát rejt magában.

Patkó Károly életművének mélyreható, részletes elemzését is megnehezíti a festmények, grafikák és a művészre vonatkozó írásos dokumentáció csaknem teljes szétszóródása. Különösen hiányos az I. világháború után kezdődő korai korszaka, ezt akkor érezzük igazán, ha fellapozzuk az 1922-ben a Belvedere-ben rendezett kiállítás katalógusát. E tárlaton került sor Patkó 1919-22 között készült műveinek összefoglaló bemutatására. A csendéletek, tájbrázolások mellett számos akttanulmányt, és nagyobb szabású aktkompozíciót láthatott a közönség, melyek többsége ismeretlen számunkra, közülük csak néhány darab bukkant fel (*Ádám és Éva, Aktok szabadban, Háta*, 1920) a legutóbbi esztendő aukciós kiállításain.

E periódus emlékeit gyarapítja az a magántulajdonból előkerült monumentális megformálású, tájképi háttér és vörös drapéria előtt heverő női aktot ábrázoló, lemezpapírra készült festmény, mely 1921-ben készült. Valószínűleg egy kisebb méretű variációja a Belvedere-ben rendezett tárlat kapcsán a korabeli kritikus által kiemelt aktnak, háttérben kis faluval, mely *„egész kompozíciójában szándékolta változata annak a fekvő póznak és szituációnak, amelyet Tizian urbinói Vénusza óta annyian megfestettek. A nő mögött lévő drapéria és magának a nőnek a beállítását klasszikus reneszánsz stílusú, a háttér tájképe, a kép alsó részében lévő fehér takaró és a rajta lévő gyümölcsök pedig a Cézanne utáni postimpreszionista stílust mutatják.”*

Patkó Károly 1920-as években kibontakozó festészete stílusosan és tematikájában is erőteljesen kötődik a korszak

neoklasszicizmusához. A nemzedéktársak (Szőnyi István, Korb Erzsébet, Aba-Novák Vilmos, Tarjáni Simkó Jenő, Jándi Dávid) festészetére nagy hatást gyakoroltak a klasszikus szobrászat és a reneszánsz, illetve manierizmus nagymestereinek alkotásai. E művész kör - köztük Patkó számára is - a legfontosabb témává az árkádi-mitológiai ábrázolások és a szimbolikus-allegorikus tartalmú, nagyszabású aktkompozíciók váltak.

Patkó kompozíciója szintén követi a reneszánsz előképeket, bár a kiegyensúlyozott, klasszikus nyugalom Vénusz-ábrázolásokkal szemben a modell testtartása, mozdulata emlékeztetünkbe idézi az antik szarkofágokról ismert, a dionüszoszi ünnep mámorától hátrahanyatló bacchánsnők pozícióját is. Valójában az akt e mozdulat által válik a művész formakísérleteinek színterévé. A megfeszülő test, a kisécsavart csípő, a felhúzott combok rejtett dinamizmusa fokozza az akt erőteljes plaszticitását, már-már szobrászi megformálását. Ezt erősíti a felületen játszó erőteljes fényárnyék játék, a test sugárzó aranybarna színe, fémesszillogása.

A háttérrel lezáró függöny mögött, lankás dombvonulat tövében megjelenő falusi házak ábrázolásával a művész minden bizonnyal aktualizálta a kompozíciót. Hasonló kartonalapra ez időben készült tájbrázolásai (*Falusi táj*, 1920; *Falusi táj templommal*, 1921) figyelembe vételével kísérelhetjük meg a tájháttér azonosítását. E művek egyikét „Bodajk” megjelöléssel látták el (a Belvedere-ben is bemutattak egy *Bodajki kápolna* című festményt), a datálás és a hasonló papírányag alapján feltételezhetjük, hogy az akkoriban Tarjánban és Bodajkon dolgozó Aba-Novák Vilmos baráti meghívásának köszönhetően készültek el, köztük a most előkerült aktkompozíció is.

Patkó Károly e korai korszakának alkotásai, különösen szobrászi megfogalmazású, erőteljes aktjainak párhuzamait Aba-Novák képei (*Női akt, Háta*, 1921) és rajzai között kereshetjük. További analógiaként Szőnyi István (*Kompozíció alakokkal*, 1921 k.) és Jándi Dávid (*Fekvő Vénusz, Akt*, 1922) aktábrázolásai kötődnek szorosan a festményhez, mely fontos láncszeme az életműnek. Összekötő kapocs az 1920-ban készült, kubisztikus felfogású aktábrázolások és a művész 1922-23 folyamán kiteljesedő „klasszikus” stílusa között./ld.125.katalógus tételt/

ZS.F.

139.►

Patkó Károly (1895-1941)

Fekvő akt

Olaj, karton 31x41 cm

Jelezve jobbra lent: Patkó 1921

Kikiáltási ár: 550.000 Ft